

U doba kada Srbiju napadaju ekološke aveti bliže i dalje prošlosti – moguća tužba zbog nepoštovanja ugovora oko izgradnje najvećeg solarnog parka na svetu, uljni škriljci, kanal Morava-Egej – pojavljuje se i novotarija egzotičnog naziva: hidraulično frakturisanje. Ruku na srce, ova metoda za naše stručnjake nije novotarija jer se u Vikipediji navodi da se ona obavljala u staroj Jugoslaviji, tačnije u Hrvatskoj. U tekstu renomiranog *Economista* iz februara 2013.godine objavljena je mapa Evrope na kojoj se vidi da je u Srbiji hidraulično frakturisanje dozvoljeno i da se čekaju ponude za izdavanje dozvola. Potvrda ovoga može da se nađe na sajtu NIS Gaspromnjefta gde se među otvorenim tenderima nalazi i stavka Hydraulic Fracturing. Obzirom da NIS nije želeo da odgovori na naša pitanja i približi nam o čemu radi, evo mog istraživanja.

Hidraulično frakturisanje ili fraking je proces bušenja i ubacivanja tečnosti u zemlju pod jakim pritiskom da bi došlo do pucanja stena i ispuštanja prirodnog gasa. U toj tečnosti se, osim vode, nalaze i hemikalije i pesak čija je svrha da popune novonastale sitne pukotine u stenama. Dakle, cilj je da škriljci popucaju pod pritiskom ali i da te pukotine ostanu otvorene da bi gas mogao da izlazi. Ova metoda za ekstrakciju nafte i gasa iz nekonvencionalnih izvora počela je da se koristi 1947.godine i navodno prilično podiže produktivnost izvora gasa. Kao vetar u krila posrnulim SAD, fraking proizvodnju prirodnog gasa SAD podiže na skoro 600 milijardi kubnih metara čime ugrožavaju Kinu kao svetskog lidera sa 650 milijardi kubnih metara godišnje. Od ranih devedesetih, kada su SAD intezivno počele da koriste hidraulično frakturisanje, poboljšanja u tehnikama vađenja gasa su učinila da je takav gas postao jeftiniji od onog koji je dobijen iz konvencionalnih metoda. Danas postoji preko pola miliona bušotina prirodnog gasa u SAD.

Međutim, čini mi se da je u većini ekoloških severnoameričkih i britanskih medija fraking svaka treća vest. Otkud tako negativno raspoloženje kod tih dosadnih zelenih. Evo šta kažu: Svakom izvoru gasa je potrebno u proseku 400 kamiona za prenošenje vode i materijala do i od mesta vađenja.

Potrebno je od 4 do 30 miliona litara vode za svako izvođenje frakturisanja. Voda se meša sa peskom i hemikalijama da bi se dobio fluid za fraking, pa se uz svu onu vodu upotrebi i 150.000 litara hemikalija. I to nimalo bezazlenih: olova, radijuma, uranijuma, žive, metanola, hlorovodonične kiseline...

Za vreme procesa frakturisanja dolazi do kontaminacije podzemnih voda, pa je koncentracija metana 17 puta veća u izvorštima vode u blizini takvih bušotina nego što su normalne vrednosti. Postoji preko 1000 dokumentovanih slučajeva zagađenja vode pored bušotina gasa, kao i slučajeva respiratornih, neuroloških i oštećenja čula upravo kao posledice korišćenja takve vode.

Bušotine proizvode veliku količinu taloga koji je obično kontaminiran svime i svačim - od teških metala preko ulja do hemijskih jedinjenja koje se koriste kao lubrikanti za bušenje. Prostor za čuvanje tog taloga mora da bude pažljivo konstruisan zbog potencijalnih rizika - od uticaja na prirodu i podzemne vode do zagađenja vazduha. Kada se talog isuši, čestice te prašine se lako prenose vazduhom pa loše utiču na kvalitet vazduha u okolini.

Postoji opasnost od zemljotresa zbog pomeranja tla kod procesa bušenja.

Ima toga još, ali se čini da je i ovo dovoljno. U Vojvodini je inače loša situacija sa kvalitetom pijaće vode, pa bi eventualno pokretanje procesa hidrauličkog frakturisanja verovatno dovelo do krizne situacije. Sa druge strane, postavlja se pitanje kolike su zaista zalihe prirodnog gasa u Vojvodini, iliti za koliko novca ćemo prodati životnu sredinu oko bušotina. Kako god se uzme, nekonvencionalni izvori fosilnog goriva su samo odlaganje neizbežnog doticanja dna svetskog energetskeg bureta, pa je nama, ekolozima, manir uništenja prirode da bi se došlo do zaliha gasa za narednih desetak godina potpuno neshvatljiv. Za kraj - spisak evropskih država koje su stavile moratorijum na fraking:

Francuska - predsednik Oland je obećao da će zabrana trajati za vreme njegovog petogodišnjeg mandata.

Holandija

Luksemburg - u novembru 2012.

Nemačka - odluka o državnom moratorijumu nije prošla u parlamentu, ali je u Severnoj Rajni-Vestfaliji (koju su testiranja označila kao region sa najviše potencijala za vađenje prirodnog gasa u Nemačkoj) fraking suspendovan prošlog septembra.

Austrija - troškovi prilagođavanja ekološkim regulativama su toliki da je fraking u Austriji neisplativ.

Češka republika - nedavno stavila moratorijum.

Bugarska - druga evropska država, posle Francuske, koja je zabranila fraking.

Izvor: Ekologija